

III. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA M. ȘI C. ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului statuează expres interzicerea torturii. Astfel, „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.”

De asemenea, art. 8 din Convenție prevede faptul că „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”. Totodată, „nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora.”

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

1. Doamna C.M. și domnul A.C. (reclamanții), au sesizat Curtea în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția). Președintele Secției a admis cererea reclamanților ca documentele referitoare la cauză să rămână confidențiale și a hotărât ca întregul dosar să rămână confidențial, potrivit art. 33 § 1 din Regulamentul Curții.

2. Reclamanții au susținut, în ceea ce privește procedura penală care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004 și procedurile civile care s-au finalizat prin hotărârile definitive din 5 februarie 2004, respectiv din 1 iunie 2005, că omisiunea autorităților naționale de a asigura o protecție adecvată celui de-al doilea reclamant, persoană minoră, față de presupusele acte de abuz sexual comise de tatăl său, lipsa unei căi de atac eficiente în ceea ce privește încălcarea drepturilor lor, menționată anterior, și încălcarea dreptului lor la un proces echitabil, date fiind apartenența

religioasă a doamnei M. și rezoluția procurorului prin care a decis să nu îl trimită în judecată pe tatăl lui A.C., au reprezentat o încălcare a drepturilor garantate de art. 3, 6, 8, 13 și 14 din Convenție, considerate separat sau coroborat.

II. În fapt se va reține că versiunile furnizate de către părțile aflate în conflict judiciar nu au corespuns, astfel:

I. Circumstanțele cauzei

3. Reclamanții sunt mamă și fiu. Reclamanții s-au născut în 1965 și, respectiv, în 1994 și locuiesc în Saint-Priest, Franța.

4. Într-o scrisoare având data oficiului poștal din București 5 noiembrie 2004 și primită de Curte la 17 noiembrie 2004, doamna M. s-a plâns, între altele, de încălcarea drepturilor sale și ale fiului său în temeiul art. 3 și 8 din Convenție, în ceea ce privește procedurile penale care s-au finalizat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004.

A. Acțiunea de divorț și de încredințare a minorului

5. Doamna M. și D.C. s-au căsătorit la 27 noiembrie 1991. A.C., singurul copil al cuplului, s-a născut la 7 august 1994.

6. La 16 decembrie 1994, doamna M. a depus acțiunea de divorț față de D.C., invocând caracterul inconstant și violent al soțului său drept motiv principal pentru divorț. Aceasta a solicitat, de asemenea, să îi fie acordată custodia fiului lor. Prin hotărârea din 10 februarie 1995, Judecătoria Sectorului 4 București a admis cererea și a acordat doamnei M. custodia celui de-al doilea reclamant. D.C. a fost obligat să îi plătească celui de-al doilea reclamant pensie de întreținere până în momentul în care acesta devine major.

1. Acțiunea privind încredințarea minorului și dreptul de vizitare introdusă de D.C. cu privire la al doilea reclamant

7. În urma acțiunii lui D.C. privind reexaminarea cererii de încredințare a celui de-al doilea reclamant în sensul de a-i fi atribuită acestuia, la 21 ianuarie 1998, Judecătoria Sectorului 3 București a respins cererea. Hotărârea a fost confirmată în apel,

¹Sinteză realizată în cadrul Institutului Român pentru Drepturile Omului de cercet. șt. Marius Mocanu.

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza M. și C. împotriva României, C 29032/04, publicată în M. Of., I, nr. 372 din 21 iunie 2013

²Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.

Tribunalul București susținând la 18 septembrie 1998 că tatăl s-a dovedit: „că a avut și continuă să aibă un caracter violent și o atitudine necivilizată, provocând scandaluri cu ocazia vizitării copilului, care sunt de natură să influențeze negativ dezvoltarea fizică și psihică a copilului”.

8. D.C. a solicitat, de asemenea, în instanță dreptul de a-l vizita pe cel de-al doilea reclamant în primul și al în treilea weekend din fiecare lună, de la 10 a.m., sâmbătă, până la 7 p.m., duminică, precum și pentru o perioadă de 30 de zile, în cursul concediului anual. Cererea a fost admisă la 8 iunie 1998 de Judecătoria Sectorului 3 București, avându-se în vedere interesul superior al copilului și faptul că mama lui „nu s-a opus cererii”. Doamna M. a formulat apel, susținând că nu a fost legal citată și, prin urmare, nu a avut cunoștință despre ședința de judecată. La o dată nespecificată, apelul a fost respins pe motiv de eroare procedurală; hotărârea a devenit astfel definitivă.

9. Doamna M. a formulat contestație la executarea acestei hotărâri, bazându-se, în esență, pe existența unei plângeri penale pe care a introdus-o împotriva lui D.C., acuzându-l că a molestat copilul (a se vedea infra, secțiunea B). Judecătoria București a respins cererea acesteia la 29 septembrie 2000. Reclamanta a formulat apel împotriva acestei sentințe, iar la 7 mai 2001 procedura a fost suspendată până la pronunțarea unei hotărâri definitive în acțiunea vizând limitarea dreptului de vizitare al lui D.C. (descrisă infra, în secțiunea C).

10. La 25 martie 2004, D.C. a solicitat repunerea pe rol. Apelul a fost respins la 26 aprilie 2004, în măsura în care principalele obiecții legate de punerea în executare, formulate de doamna M., au fost clarificate în cadrul acțiunii penale, respectiv al acțiunii civile, ambele finalizate (descrise infra în secțiunile B și C).

11. Doamna M. a formulat recurs. Recursul a fost respins de Curtea de Apel București la 1 iunie 2005. Instanța a considerat că argumentul doamnei M. în sensul că executarea hotărârii în litigiu ar putea afecta drepturile fundamentale ale copilului era neîntemeiat, bazându-se în principal pe hotărârea din 18 martie 2004, care a confirmat ordonanța procurorului de neîncepere a urmăririi penale împotriva lui D.C. .

2. Plasarea temporară a celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat

12. La 11 august 1998, la cererea doamnei M., Comisia pentru Protecția Copilului Sector 3,

București, a decis plasamentul temporar al celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat: „întrucât s-a dovedit că dezvoltarea, securitatea și integritatea morală ale copilului au fost puse în pericol de tatăl său biologic.”

13. Copilul a fost internat în Centrul de Plasament nr. 7, sector 3, București.

14. Hotărârea sus-menționată a fost modificată la data de 8 iunie 1999, după o reevaluare a dosarului efectuată de o comisie din oficiu. Comisia a considerat că măsurile de protecție deja întreprinse ar trebui să fie menținute întrucât, potrivit informațiilor furnizate de poliție, copilul a fost molestat sexual de tatăl său și, prin urmare, o anchetă penală era în curs de desfășurare. Ambii părinți au primit permisiunea de a vizita copilul o dată pe săptămână, dar niciunul dintre ei nu avea dreptul de a lua copilul acasă de la Centrul de Plasament nr. 1, unde fusese transferat.

15. La 27 octombrie 1998, doamna M. a formulat plângere, solicitând Comisiei pentru Protecția Copilului Sector 3, București, să declanșeze procedura civilă prin care D.C. să fie decăzut din drepturile părintești. Cererea a fost respinsă de comisie la 25 noiembrie 1998, întrucât „condițiile legale necesare pentru inițierea unei astfel de proceduri nu au fost îndeplinite”.

16. La 21 septembrie 1999, doamna M. a solicitat comisiei să revoce măsura plasamentului și să dispună reintegrarea în familie a celui de-al doilea reclamant. Prin hotărârea din 5 octombrie 1999, comisia a admis cererea și a dispus ca al doilea reclamant să locuiască pe viitor cu mama sa.

3. Acțiunea formulată de doamna M. împotriva lui D.C. prin care se solicita majorarea pensiei lunare de întreținere a copilului și limitarea dreptului de vizitare

17. La o dată nespecificată, în cursul anului 1999, doamna M. a formulat o acțiune civilă, având drept scop să obțină majorarea pensiei lunare de întreținere a minorului, plătită de D.C., în măsura în care atât nevoile celui de-al doilea reclamant, cât și veniturile lui D.C. crescuseră. Doamna M. a solicitat, de asemenea, ca dreptul de vizitare de care beneficia D.C. să fie limitat astfel încât al doilea reclamant să poată sta cu tatăl său doar în prezența reclamantei.

18. La dosarul cauzei a fost un punct de vedere cu privire la relația dintre al doilea reclamant și tatăl său formulat de E.M., care se afla la conducerea Departamentului Servicii Sociale din cadrul

Consiliului Local al Sectorului 3. E.M. a declarat că l-a cunoscut pe copil în perioada în care acesta a fost plasat temporar în Centrul de Plasament nr. 1, întrucât la acel moment era directoarea centrului. Observațiile sale sunt, în esență, concentrate pe legătura pozitivă și firească dintre D.C. și copil.

19. La 1 iunie 2000, Judecătoria Sectorului 4 București a admis cererea cu privire la majorarea pensiei lunare de întreținere a copilului; cererea de restrângere a dreptului de vizitare a fost respinsă, instanța ținând cont de faptul că procurorul a decis la 3 martie 2000 neînceperea urmăririi penale împotriva lui D.C. și închiderea anchetei (a se vedea infra punctul 39). Apelul doamnei M. a fost respins la 11 decembrie 2000 ca tardiv. Recursul a fost, de asemenea, respins de Curtea de Apel București, la 27 aprilie 2001.

4. Al doilea set de acțiuni privind dreptul de custodie formulate de D.C. cu privire la al doilea reclamant

20. La 21 iunie 2001, D.C. a introdus din nou acțiune pentru încredințarea celui de-al doilea reclamant. D.C. a afirmat că nu i s-a permis să își viziteze fiul și că, deși prima reclamantă a formulat plângere penală împotriva sa, procurorul a emis o rezoluție prin care a decis să nu îl trimită în judecată pentru abuz sexual asupra copilului. În același timp, D.C. a afirmat că prima reclamantă era membru al Martorilor lui Iehova și că, prin urmare, influența acesteia asupra copilului îi pune în pericol dezvoltarea normală. Doamna M. a răspuns că rezoluția procurorului de a nu îl pune pe D.C. sub acuzare a fost confirmată și că o anchetă penală era încă în curs. Acțiunea a fost respinsă de Judecătoria Sectorului 3 București la 20 decembrie 2001. Instanța a considerat că motivele invocate de D.C. cu privire la religia primei reclamante nu pot fi luate în considerare. Instanța a considerat, de asemenea, că motivele care au justificat hotărârea instanței anterioare de a acorda custodia deplină primei reclamante nu s-au schimbat în vreun fel. Hotărârea a rămas definitivă.

5. Plasamentul celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat solicitată de D.C.

21. La 26 iulie 2002, D.C. a formulat o cerere către Comisia pentru Protecția Copilului Sector 3, București, solicitând acesteia să dispună plasamentul de urgență al celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat. D.C. a susținut că nu avea nicio informație cu privire la domiciliul

actual al reclamanților, întrucât aceștia își schimbau domiciliul frecvent și în mod continuu, și, în consecință, nu avea nicio informație cu privire la starea celui de-al doilea reclamant. Cererea a fost respinsă la 17 septembrie 2002, întrucât nu s-a dovedit că al doilea reclamant ar fi fost în vreun pericol.

22. Al treilea set de acțiuni legate de dreptul de custodie formulate de D.C. cu privire la al doilea reclamant

23. La 30 iulie 2002, prin procedura ordonanței președințiale, D.C. a solicitat custodia celui de-al doilea reclamant, motivat de faptul că „este periculos pentru minor să rămână lângă mama sa, deoarece, chiar dacă este o mamă grijulie, încă are o influență negativă asupra dezvoltării minorului”.

24. Cererea a fost respinsă ca inadmisibilă la 30 octombrie 2002, Judecătoria Sectorului 3 București considerând că evidentele și gravele conflicte dintre părți nu pot fi soluționate prin astfel de proceduri rapide. Hotărârea a devenit definitivă la 13 decembrie 2002, Tribunalul București declarând inadmisibil recursul formulat de D.C.

B. Plângerea penală formulată de doamna M. împotriva lui D.C. cu privire la al doilea reclamant

25. La 14 iulie 1998, doamna M. a formulat o plângere penală împotriva lui D.C., susținând că „copilul i-a relatat că la 4 iulie 1998, atunci când își vizita tatăl, acesta din urmă a încercat să comită acte de perversiune sexuală asupra sa”. La acel moment, al doilea reclamant avea 3 ani și 11 luni.

26. Nu au fost formulate pretenții civile.

27. Potrivit doamnei M., o a doua plângere penală a fost formulată la 10 august 1998, cu privire la acte sexuale similare comise între 2 și 9 august 1998, când al doilea reclamant se afla în vizită la tatăl său. Cu toate acestea, o copie a acestei plângeri nu a fost prezentată Curții.

28. Prima reclamantă, D.C. și alți martori au fost audiați. Doi martori, B.G. și S.F., au informat autoritățile, între altele, că al doilea reclamant le-a spus că a fost agresat sexual de tatăl său. Mai mult, ei au asistat la comportamentul violent al lui D.C. față de doamna M. și l-au văzut pe minor dezbrăcând și atingând alți copii într-un mod inadecvat. Totuși, un alt martor, C.A., a declarat că ea nu l-a auzit niciodată pe cel de-al doilea reclamant plângându-se că a suferit vreo agresiune sexuală. La 26 august 1998, Institutul de Medicină Legală a emis un raport medical.

29. La 20 iulie 1998, minorul a fost supus unei examinări psihologice, care a concluzionat următoarele: „... rezultatele testelor proiective subliniază posibilitatea ca A.C., în vârstă de trei ani și unsprezece luni, să fi fost abuzat sexual.”
30. Un raport criminalistic cu privire la comportamentul simulat a fost întocmit la 23 noiembrie 1998, atât doamna M., cât și D.C., fiind supuși unui test și fiindu-le adresate diverse întrebări. Conform concluziilor raportului, au fost detectați indicatori de disimulare atunci când doamna M. a răspuns la următoarele întrebări relevante (3 din totalul de 10 adresate): dacă a înscenat agresiunea sexuală asupra copilului; dacă a fost învățată de cineva să însceneze altcuiva agresiunea sexuală comisă asupra copilului; dacă a obligat sau a cerut cuiva să introducă un obiect în anusul fiului său.
31. De asemenea, concluziile raportului au arătat că atitudinea lui D.C. părea a fi una sinceră atunci când a răspuns la 10 întrebări, cele relevante fiind: dacă a avut contact sexual anal cu fiul său; dacă a molestat minorul între 2 și 8 august 1998 sau la 4 iulie 1998 și dacă s-a gândit vreodată să întrețină relații sexuale neobișnuite.
32. La solicitarea poliției, un nou raport medico-legal a fost emis la 22 martie 1999 tot de către Institutul de Medicină Legală, care și-a menținut opinia.
33. La 8 iunie 1999, Secția nr. 15 de Poliție din București, care investiga cazul, a trimis o notă oficială Direcției pentru Protecția Copilului Sector 3, București, solicitând acesteia să asigure siguranța permanentă a copilului până la finalizarea anchetei, în măsura în care niciunul dintre părinți, nici altă persoană nu avea dreptul să ia copilul de la centrul de plasament, deoarece: „*probele deja prezentate în cauză arată că minorul a fost abuzat sexual.*”
34. La 15 iunie 1999, al doilea reclamant a fost audiat de poliție în prezența mamei sale, a unui psiholog și a unui avocat care a fost numit din oficiu.
35. La 3 martie 2000, procurorul a decis neînceperea urmării penale față de D.C. pentru infracțiunea prevăzută de art. 200 alin. (2) și (3) C. pen. (Relații sexuale între persoane de același sex). Întrucât existau indicii că au fost comise fapte penale de natură sexuală, cauza a fost disjunsă, în măsura în care urma să fie desfășurată o anchetă ulterioară în vederea identificării autorului.
36. Această rezoluție, contestată de doamna M., a fost confirmată la 22 mai 2000 de procurorul ierarhic superior.
37. Procurorul a susținut că unele dintre declarațiile martorilor erau mărturii mijlocite, din moment ce cei mai mulți dintre martori au declarat ceea ce au auzit și aflat de la cel de-al doilea reclamant, care avea aproximativ 4 ani la acel moment, fiind, prin urmare, incapabil să descrie cu acuratețe realitatea.
38. Având în vedere că raportul criminalistic a demonstrat că răspunsurile doamnei M. indicau distorsiuni tipice disimulării, în timp ce astfel de indicatori nu au fost observați în răspunsurile oferite de D.C., concluzia recomandată a fost să se considere că prima reclamantă disimula.
39. Doamna M. a contestat din nou această soluție. Un raport psihologic completat la 26 iunie 2000 și eliberat de M.M., neuropsihiatru, a fost depus la dosar de către doamna M.
40. La 21 septembrie 2000, procurorul ierarhic superior a infirmat rezoluția și a propus ca în cauză să fie efectuată o anchetă ulterioară, cu privire la fapte penale prevăzute de art. 200 alin. (2) și (3) C. pen., retrimițând dosarul, prin urmare, către Parchetul București.
41. Decizia a fost luată având în vedere următoarele: „...concluziile raportului medical sunt coroborate cu cele ale examinărilor psihologice ale copilului, care s-a dovedit a avea un comportament tipic celor care au fost supuși abuzurilor sexuale”; și că „*nu există niciun indiciu al existenței oricărei alte persoane în afara tatălui, D.C., care ar fi putut comite actele incriminate.*”
42. După retrimiterarea cauzei, nicio probă nouă nu a fost administrată sau prezentată la dosar. La 16 iulie 2003, procurorul a decis din nou neînceperea urmării penale față de D.C. cu privire la faptele pedepsite de Codul penal român în temeiul art. 200 alin. (2) și (3) și art. 201 (Perversiunea sexuală). Rezoluția s-a întemeiat pe probele deja existente la dosar (certificatul medical din 6 iulie 1998, raportul medico-legal din 26 august 1998, declarațiile date în cauză, argumentele părților și raportul criminalistic privind comportamentul simulat).
43. La 9 septembrie 2003, doamna M. a contestat soluția, susținând în principal că, în ciuda indicațiilor date de procurorul ierarhic superior la 21 septembrie 2000, potrivit cărora ancheta trebuia să continue, nu au fost administrate probe noi în cei 2 ani care au trecut și că, prin urmare, soluția nu era întemeiată.
44. Plângerea sa a fost trimisă de procurorul

ierarhic superior Judecătorei Sectorului 4 București. Parchetul a invocat excepția de inadmisibilitate față de o astfel de plângere, întrucât Codul de procedură penală al României nu prevedea în mod expres posibilitatea părților de a contesta rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale.

45. Prima reclamantă a răspuns prezentând argumente de ordin jurisprudențial, inclusiv Decizia Curții Constituționale a României pronunțată la 2 decembrie 1997, care statua în sensul că este neconstituțional să nu oferi părților o astfel de posibilitate. Prima reclamantă a invocat, de asemenea, adoptarea unei legi noi (Legea nr. 281/2003 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale), care modifica reglementările anterioare și care oferea părților posibilitatea de a face plângere împotriva unor astfel de acte ale procurorului, în fața instanțelor, în termen de un an de la intrarea în vigoare (la 1 iulie 2003).

46. La 13 octombrie 2003, instanța a respins plângerea doamnei M.

47. În consecință, instanța a considerat că probele existente nu pot fi considerate ca fiind suficient de solide pentru începerea urmăririi penale împotriva lui D.C. pentru infracțiunile invocate, în lumina concluziilor testului cu detectorul de minciuni (considerat a avea o acuratețe în proporție de 98%), a tuturor rapoartelor și declarațiilor martorilor.

48. Instanța nu a făcut nicio referire la inițierea unei anchete penale din oficiu pentru infracțiunea prevăzută de art. 180 alin. (1) C. pen.

49. Doamna M. a declarat recurs împotriva acestei hotărâri. Tribunalul București a respins recursul și a reluat motivarea instanței de prim grad. La 18 martie 2004, tribunalul a susținut că nu existau dovezi în dosar care să demonstreze că al doilea reclamant a fost efectiv victima violențelor sexuale comise de tatăl său și, prin urmare, că nu a existat niciun indiciu în dosar pentru a justifica începerea urmăririi penale împotriva lui D.C. pentru infracțiuni care se pedepsesc în temeiul art. 200 alin. (2) și (3) și art. 201 C. pen.

C. Cererea doamnei M. de a restrânge dreptul lui D.C. de a avea legături personale cu minorul, acțiune finalizată prin hotărârea din 5 februarie 2004

1. Acțiunea în fața Judecătorei Sectorului 4 București

50. La data de 2 mai 2001, doamna M. a formulat o

acțiune civilă, solicitând limitarea programului de vizită al lui D.C. la două vizite pe lună și numai în prezența sa. În susținerea pretențiilor sale, reclamanta a afirmat că D.C. a abuzat de dreptul său de vizitare atunci când, în iulie și în august 1998, luând copilul acasă, l-a molestat. Reclamanta a relevat faptul că a formulat plângere penală împotriva lui D.C. în această privință, dar că, la 3 martie 2000, procurorul a decis neînceperea urmăririi penale. De asemenea, o acțiune similară civilă fusese formulată anterior, dar solicitarea sa a fost respinsă la data de 1 iunie 2000, raționamentul instanței bazându-se exclusiv pe decizia procurorului de nu începe urmărirea penală împotriva lui D.C.

51. D.C. a afirmat că încă din momentul în care fosta soție l-a părăsit, el a trebuit să lupte în instanță pentru a-și putea vedea fiul, întrucât reclamanta a făcut tot posibilul pentru a-l împiedica să aibă vreo legătură cu fiul său. În această privință, a trebuit chiar să depună o plângere penală împotriva reclamantei, întrucât aceasta nu se conforma hotărârii instanței de a-i permite să își vadă fiul. Chiar dacă nu fusese niciodată pusă sub acuzare, reclamanta ar fi primit o sancțiune administrativă. În urma incidentelor care se presupune că ar fi avut loc în vara anului 1998, nu i s-a mai permis să își vadă fiul, întrucât prima reclamantă și-a schimbat domiciliul în mod constant, fără a-l informa.

52. Conștientă de acuzațiile grave prezentate de părți și de miza procesului în ceea ce îl privește pe copil, instanța - într-o fază preliminară - a considerat că este necesar ca ambii părinți să fie supuși atât unui test poligraf, cât și unei examinări psihiatrice. De asemenea, instanța a considerat că este oportun să îl audieze și pe cel de-al doilea reclamant, chiar dacă avea mai puțin de 8 ani. Toate discuțiile cu copilul au fost înregistrate pe bandă audio și, după cum se arată în hotărârea judecătorei pronunțată la 16 aprilie 2002, „transcrierile urmau să fie incluse în dosarul cauzei”.

53. Cererea doamnei M. a fost respinsă. În acest sens, instanța a observat, pe baza trecutului părților, care a fost ostil și care s-a desfășurat parțial în fața instanțelor, că intenția doamnei M. de a limita dreptul de vizitare al lui D.C. a fost constantă de-a lungul anilor și că a început cu mult înainte de incidentele incriminate din iulie și august 1998. După cum a reieșit din toate documentele depuse la dosar, prima reclamantă a

intenționat, de fapt, să îl împiedice complet pe D.C. să aibă vreo legătură cu fiul său. Instanța a constatat că acest context demonstra că actuala cerere nu a venit ca o consecință a presupusei agresiuni sexuale, ci, mai degrabă, ca o consecință previzibilă a hotărârii acesteia, coerente și puternice, de a pune capăt oricărui tip de relații între al doilea reclamant și tatăl său.

54. Întemeindu-se pe mărturii și pe declarațiile părților aflate la dosar (inclusiv ale celui de-al doilea reclamant), instanța a considerat că adevăratul motiv pentru divorțul părților a fost de fapt excluderea lui D.C. din Congregația Martorilor lui Iehova, la 13 ianuarie 1995. Astfel, instanța a susținut că „este de notorietate faptul că membrii cultului Martorii lui Iehova se căsătoresc numai în cadrul Congregației” și, în cazul în care, după ce s-au căsătorit, unul din membrii acesteia se separă de religie, iar încercările de a-l aduce pe drumul cel bun nu au succes, un divorț devine cu atât mai necesar.

În continuare, instanța a susținut faptul că „...pe baza probelor aflate la dosar, nu se poate stabili cu certitudine dacă reclamanta a cauzat ea însăși leziuni copilului, atestate de rapoartele medicale, însă o astfel de posibilitate nu poate fi complet exclusă.”

55. Instanța a concluzionat că inițiativa primei reclamante de a-l încredința pe cel de-al doilea reclamant tatălui său era parte dintr-un plan mai amplu, organizând înscenarea pregătită pentru D.C.

56. Testul poligraf și raportul psihiatric privind părțile, precum și evaluarea psihologică a răspunsurilor celui de-al doilea reclamant la întrebările instanței nu au fost niciodată realizate: „...după consultări, atât președintele instanței, cât și expertul criminalist au ajuns la concluzia că reclamanta ar fi putut fi una dintre puținele persoane care ar putea «înșela» chiar și poligraful.”

57. În consecință, președintele instanței a decis să încerce să o facă conștientă pe reclamantă de fapta sa - în cazul în care acuzațiile împotriva lui D.C. ar fi fost, într-adevăr, nefondate - și, prin urmare, i-a invitat pe prima reclamantă și pe al doilea reclamant la o întâlnire la sediul instanței.

58. În urma întâlnirii care a avut loc la o dată nespecificată în 2002, reclamanta, prin avocatul său, a impus „anumite condiții inacceptabile și incalificabile” care ar fi trebuit îndeplinite în momentul efectuării testului poligraf. Întrucât acest mijloc de probă nu este, ca atare, prevăzut de

legislația procedurală din România, instanța „a fost forțată” să concluzioneze că testul nu putea fi realizat: „Instanța consideră aceste condiții ca fiind un refuz disimulat și diplomatic al reclamantei de a efectua testul, iar un astfel de refuz ne conduce spre concluzia că este foarte posibil ca reclamanta să îl fi acuzat fără temei pe pârât, D.C.”

59. Întrucât asemenea "condiții nerezonabile și imposibil de realizat" au fost formulate de avocatul primei reclamante pentru evaluarea răspunsurilor anterioare ale celui de-al doilea reclamant (de exemplu, copilul ar fi trebuit înregistrat astfel încât prima reclamantă să fi putut, dacă era necesar, să își exprime un punct de vedere), instanța s-a văzut obligată să admită faptul că prima reclamantă a fost reticentă la un astfel de mijloc de obținere a probelor, iar evaluarea nu a fost niciodată efectuată.

60. Cu toate acestea, instanța a purtat mai multe discuții separate cu al doilea reclamant.

61. În consecință, instanța a constatat: „...un copil va accepta imediat și fără rezerve faptul că o situație a avut loc, fiindu-i inoculată, chiar dacă el însuși nu își amintește despre o astfel de situație.”

62. Întemeindu-se pe toate probele și prezumțiile rezultate din refuzul primei reclamante de a permite ca noi probe (rapoarte) să fie administrate, instanța a reținut următoarele: „...instanța consideră că, de fapt, reclamanta nu a dorit niciodată ca pârâtul să-și poată vedea copilul, și, în acest scop, ea a mers atât de departe încât nu a respectat o hotărâre judecătorească anterioară (hotărârea din 8 iunie 1998).

Rămâne ca procurorul să înlăture orice îndoială în această privință (plângerea penală depusă de reclamantă), astfel încât reclamanta să poată fi adusă în fața instanței pentru că s-a opus executării hotărârii din 8 iunie 1998. ..

[. ..]

Dacă ar fi fost vreodată efectuat un raport psihiatric, instanța ar fi aflat dacă reclamanta suferea sau nu de «sindrom de personalitate multiplă» [. ..], pentru că reclamanta lasă impresia că are o personalitate dublă, între cele două părți neexistând niciun fel de comunicare. ..

[. ..]

Prin urmare, pârâtul pare mult mai îndreptățit să solicite decăderea mamei din drepturile părintești.”

2. Judecata din apel înaintea Tribunalului București

63. Doamna M. a declarat apel împotriva hotărârii

sus-menționate, susținând, în esență, că: instanța a folosit și a interpretat afirmațiile celui de-al doilea reclamant, deși acestea nu au fost niciodată transcrise sau anexate la dosarul cauzei, și că instanța a motivat cu o logică care nu avea nimic de-a face cu cazul în sine, ci mai degrabă s-a întemeiat pe propriile obsesii aparente ale judecătorului care, în orice caz, nu s-a bazat pe probele cu înscrisuri prezentate (rapoarte medicale, evaluări psihologice ale copilului), care erau în totalitate în sprijinul adevărului - acela că al doilea reclamant a fost abuzat sexual de tatăl său. Au fost de asemenea ignorate documente care atestau starea mentală normală a primei reclamante, instanța preferând să considere că prima reclamantă suferea de „devieri psihologice de natură mistică”. Pe scurt, instanța a avut în mod evident o atitudine de dezaprobare față de reclamantă și „a tratat-o ca pe o criminală pentru că era membru al cultului creștin al Martorilor lui Iehova”, organizație care este de fapt recunoscută oficial de legislația din România.

64. În hotărârea din 20 decembrie 2002, instanța a făcut o nouă evaluare a tuturor probelor și a încercat să găsească un echilibru între importanța respectării prezumției de nevinovăție în favoarea lui D.C. și necesitatea de a proteja interesul superior al copilului.

65. În acest sens, instanța a considerat că, până când pârâtul va fi găsit vinovat printr-o hotărâre definitivă, el trebuie considerat nevinovat și, prin urmare, nu i se poate nega dreptul de a avea o relație personală cu fiul său.

Cu toate acestea, a stabilit și următoarele: „principiul interesului superior al copilului trebuie să fie avut în vedere, mai ales atât timp cât încă există posibilitatea ca acest copil să fi fost molestată de tatăl său, o experiență care l-ar marca psihologic, fără îndoială, pentru restul vieții sale.”

66. Prin urmare instanța a considerat că, până la finalizarea procedurii penale, al doilea reclamant ar fi mai bine protejată dacă tatălui său i s-ar permite să îl viziteze doar în fiecare prima și a treia duminică a lunii, între orele 10 a.m. și 4 p.m., la sediul reprezentantului legal al primei reclamante. Prima reclamantă urma să nu fie prezentă în cursul acestor vizite.

3. Judecata în recurs înaintea Curții de Apel București

67. Atât prima reclamantă, cât și D.C. au declarat recurs împotriva hotărârii din 20 decembrie 2002.

Doamna M. a criticat aprecierea probelor efectuată de instanță, în măsura în care toate documentele și probele au dovedit că era necesar ca prima reclamantă să fie prezentă atunci când D.C. își petrece timpul cu cel de-al doilea reclamant.

68. D.C. a contestat hotărârea, susținând că soluția avută în vedere de instanță l-a pus într-o poziție în care îi este imposibil să stabilească o relație personală cu fiul său, că instanța a încălcat, de asemenea, prezumția de nevinovăție care operează în favoarea sa, în special având în vedere faptul că procurorul a decis, la 29 iulie 2003, neînceperea urmăririi penale și că instanța a interpretat greșit noțiunea de "interes superior al copilului", care implică, în sine, existența unei relații între copil și tatăl său.

69. La 4 decembrie 2003, reprezentantul legal al doamnei M. a furnizat probe cu înscrisuri care să dovedească faptul că rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale față de D.C. a fost atacată în fața instanței și că ancheta penală era încă în curs.

70. La 5 februarie 2004, curtea de apel a respins recursul formulat de prima reclamantă împotriva hotărârii Tribunalului București. Curtea a admis recursul lui D.C., a modificat în tot hotărârea pronunțată în apel de Tribunalul București și a respins apelul doamnei M. împotriva hotărârii din primă instanță. În acest sens, Curtea a hotărât următoarele:

"
... nu a rezultat din nicio probă aflată la dosar că tatăl a avut o atitudine agresivă față de copil. S-a demonstrat cu certitudine că neînțelegerile au izbucnit între cei doi părinți și, în final, au dus la divorțul acestora.

Reaua-credință a mamei a fost evidentă, având în vedere concluziile raportului criminalistic care atestă disimularea în ceea ce o privește.

Conform mărturiilor și probelor de specialitate disponibile la dosar, puținele întâlniri dintre tată și fiu au fost normale, iar copilul s-a bucurat de fiecare dată când își vedea tatăl.

Mai mult, faptul că tatăl nu a mai putut să-și vadă fiul în urma reunirii copilului cu mama sa, ca urmare a refuzului mamei de a accepta executarea unei hotărâri definitive, care îi oferea tatălui drept de vizitare, nu poate fi, de asemenea, ignorat. Dispozițiile legale aplicabile prevăd dreptul părintelui divorțat căruia nu i-a fost încredințată custodia copilului să păstreze legături personale cu copilul."

[. ...]

"

. .. când a respins recursul, instanța a avut în vedere, de asemenea, rezoluția procurorului din 29 iulie 2003 de a nu începe urmărirea penală împotriva lui D.C. și interesul superior al copilului în ceea ce privește păstrarea legăturilor personale cu tatăl său."

D. Procedura penală desfășurată împotriva lui D.C., finalizată prin condamnare

71. La 5 iulie 1995, doamna M. a depus plângere penală împotriva lui D.C., acuzându-l că a lovit-o, a amenințat că o omoară și a calomniat-o la ieșirea dintr-o ședință de judecată cu privire la dreptul de vizitare. Probele aduse la dosar includeau două documente care atestau că D.C. fusese deja amendat pentru tulburarea ordinii publice la grădinița copilului și acasă. Judecătoria Sectorului 4 București a hotărât că D.C. a comis actele ilegale invocate și l-a condamnat la 6 luni închisoare și la plata unei amenzi, sancțiuni prevăzute de lege. În ceea ce privește acțiunea civilă aferentă plângerii primei reclamante, D.C. a fost obligat să plătească despăgubiri adecvate, materiale și morale, în favoarea primei reclamante. D.C. a formulat recurs împotriva hotărârii. Recursul a fost respins de Tribunalul București la 4 decembrie 1998. Instanța a hotărât că sancțiunile aplicate au fost adecvate, întrucât victima a dovedit că trăiește cu teamă, comportamentul agresiv al inculpatului forțând-o să schimbe în mod repetat domiciliul ei și al celui de-al doilea reclamant.

72. La 18 decembrie 1996, sora doamnei M., R.C., a formulat plângere penală împotriva lui D.C., susținând că a fost lovită și insultată de acesta. Ea a prezentat un certificat medical care atesta răni și leziuni care au necesitat între 14 și 15 zile pentru vindecare. Instanța l-a declarat vinovat pe D.C., întrucât "s-a dovedit a fi extrem de distructiv și agresiv, comportându-se extrem de violent". D.C. a fost condamnat la un an de închisoare și amendă penală, ambele sancțiuni fiind prevăzute de lege. Victimei i-au fost acordate despăgubiri cu titlu material și moral. Recursul lui D.C. a fost admis la data de 27 ianuarie 1999 de Tribunalul București, care l-a condamnat la 3 luni închisoare și amendă penală, sancțiuni prevăzute de lege.

73. În urma plângerii penale formulate la 12 martie 1997 de Congregația Martorilor lui Iehova, D.C. a fost condamnat de către Judecătoria Sectorului 3 București pentru infracțiunea de distrugere și a fost obligat să plătească atât o amendă penală, cât și

despăgubirile civile solicitate de Congregație. Hotărârea a devenit definitivă după ce apelul formulat de D.C. a fost respins la 18 iulie 1997.

III. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale relevante din dreptul intern. În acest sens, cu privire la prevederile Codului Penal, în vigoare la data respectivă, se face referire la următoarele articole: art. 180 privind Lovirea sau alte violențe, art. 200 privind relațiile sexuale între persoane de același sex și art. 201 perversiunea sexuală.

În ceea ce privește dreptul de custodie și aspecte de dreptul familiei sunt amintite prevederile relevante din Codul familiei, aflat în vigoare la data respectivă.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3, 8 și 13 din Convenție, reclamanții au susținut că omisiunea autorităților naționale de a asigura protecția adecvată a celui de-al doilea reclamant față de presupusele acte de agresiune sexuală comise de tatăl său, separarea primei reclamante de fiul său prin plasarea celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat și limitarea dreptului de vizitare al acesteia, precum și lipsa unei căi de atac eficiente în ceea ce privește aspectele menționate au constituit o încălcare a obligațiilor pozitive ale statului de a proteja integritatea fizică a persoanei, viața privată și de familie și de a oferi căi de atac efective în acest sens.

A. Cu privire la admisibilitate

74. Curtea ia act că niciuna dintre părți nu a contestat faptul că termenul limită de depunere a plângerii reclamanților privind procedura care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004 era de 5 noiembrie 2004, ultima dată la care reclamanții ar fi putut trimite Curții scrisoarea prin poștă. În același timp, Curtea notează că plicul primit de Curte la 17 noiembrie 2004 și disponibil în dosar poartă ștampila oficiului poștal București cu data de 5 noiembrie 2004.

75. Rezultă că reclamanții au formulat capetele de cerere în fața Curții în termenul limită de 6 luni și, prin urmare, excepția invocată de Guvern trebuie să fie respinsă.

76. În final, Curtea observă că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate, în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea

subliniază că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

(i) Reclamanții

77. Reclamanții au susținut că ancheta penală inițiată împotriva lui D.C. nu a fost eficientă și că autoritățile naționale au refuzat să audieze martori care cunoșteau comportamentul violent al tatălui lui A.C. și au ignorat probele medico-legale și opiniile experților care au dovedit că D.C. a abuzat sexual de fiul său. De asemenea, etapa actelor premergătoare urmăririi penale a durat mai mult de un an și jumătate și s-a încheiat prin rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale împotriva lui D.C.

78. Pe parcursul cercetării, prima reclamantă a fost traumatizată atunci când, în ciuda vârstei fragede a celui de-al doilea reclamant, a fost separată de el și acesta a fost plasat în custodia statului pentru o perioadă de un an, mama sa având drept de vizitare numai o dată pe săptămână. Mai mult, lui D.C. i s-a permis de asemenea accesul în clădire și să își viziteze de mai multe ori fiul, deși, după fiecare vizită, al doilea reclamant părea traumatizat.

79. În plus, autoritățile naționale nu au continuat cercetarea și nu au examinat toate probele necesare pentru a identifica persoana vinovată de comiterea actelor de abuz sexual împotriva lui A.C. Instanțele nu au examinat fondul cauzei și, în pronunțarea hotărârilor, au ales să se bazeze pe rezultatele testului poligraf prezentate de parchet, deși testul menționat s-a desfășurat în condiții improprii, care au modificat rezultatul.

80. Reclamanții susțin că mecanismul juridic pentru protecția drepturilor garantate prin Convenție a fost inefficient. În special, deși instanțele naționale au ascultat-o pe prima reclamantă referitor la excepția de inadmisibilitate cu privire la plângerea sa împotriva rezoluției procurorului de a nu începe urmărirea penală împotriva lui D.C., acestea nu au audiat-o pe reclamantă asupra fondului și nu i-au permis să prezinte probe în acest sens. În ultimul rând, nu există probe la dosar că autoritățile naționale au oferit fiului doamnei M. consiliere psihologică față de abuzul sexual la care acesta fusese expus sau pentru anxietatea cauzată de separarea de mama sa.

(ii) Guvernul

81. Guvernul a susținut că autoritățile naționale au efectuat o anchetă efectivă, care a stabilit că D.C.

nu a comis actele ilegale de care a fost acuzat.

82. În acest context, Guvernul a argumentat că autoritățile naționale au audiat o serie de martori, au solicitat rapoarte medico-legale din partea experților, teste poligraf și l-au audiat pe cel de-al doilea reclamant, în prezența mamei sale și a unui psiholog. Probele au fost analizate de instanțele naționale și acestea au pronunțat hotărâri motivate, în ceea ce privește fondul cauzei.

83. Mai mult, Guvernul a arătat că mecanismul juridic pentru protecția drepturilor reclamanților prevăzute în Convenție a fost unul efectiv. În acest sens, Guvernul a susținut că reclamanții au avut posibilitatea de a contesta în fața instanțelor naționale rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale împotriva lui D.C., instanțe care au examinat probele disponibile și au confirmat rezoluția procurorului în temeiul unei hotărâri motivate. Totodată, instanțele naționale au examinat și fondul procedurii civile inițiate de reclamantă împotriva lui D.C., având drept scop limitarea dreptului de vizitare al acestuia, pe baza probelor aflate la dosar. Mai mult, autoritățile naționale au aplicat măsuri de protecție în favoarea celui de-al doilea reclamant, prin plasarea acestuia pentru mai mult de un an într-o instituție de stat, ca urmare a cererii formulate de mama sa. Cu toate acestea, doamna M. a menținut o legătură constantă cu acesta, iar minorul i-a fost redat în custodie, la cerere.

84. În plus, Guvernul a susținut că lui D.C. i s-a permis să aibă legături cu fiul său deoarece obținuse o hotărâre judecătorească definitivă care îi recunoștea dreptul de vizitare și autoritățile nu ar fi putut să se opună executării hotărârii menționate.

85. În final, Guvernul a susținut că, deși doamna M. a solicitat autorităților naționale să îl decadă din drepturile părintești pe D.C., aceasta nu a contestat în fața instanțelor naționale decizia Comisiei pentru Protecția Copilului Sector 3, București, prin care i-a fost respinsă cererea.

C. Motivarea Curții

1. Protecția adecvată a celui de-al doilea reclamant față de presupusele acte de agresiune sexuală

86. Curtea reiterează faptul că obligația Înaltelor Părți Contractante în temeiul art. 1 din Convenție de a asigura tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborată cu art. 3, impune statelor să

ia măsurile menite să asigure ca persoanele aflate sub jurisdicția lor să nu fie supuse relexor tratamente, inclusiv relexor tratamente cauzate de persoane fizice [a se vedea A. împotriva Regatului Unit, 23 septembrie 1998, pct. 22, Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI; Z. și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 29392/95, pct. 73-75, CEDO 2001-V., și E. și alții împotriva Regatului Unit, nr. 33218/96, 26 noiembrie 2002].

87. Obligațiile pozitive ale statului sunt inerente dreptului la respectarea efectivă a vieții private, în temeiul art. 8; aceste obligații pot implica chiar adoptarea de măsuri în domeniul relațiilor dintre indivizi. Deși alegerea mijloacelor pentru a asigura respectarea art. 8 în domeniul protecției împotriva faptelor persoanelor de drept privat intră, în principiu, în marja de apreciere a statului, descurajarea eficientă a unor fapte grave cum ar fi violul, unde valorile fundamentale și aspectele esențiale ale vieții private reprezintă miza, implică existența unor dispoziții de drept penal eficiente. Copiii și alte persoane vulnerabile, în special, au dreptul la o protecție efectivă [a se vedea X și Y împotriva Olandei, 26 martie 1985, pct. 23-24 și 27, seria A nr. 91, și August împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 36505/02, 21 ianuarie 2003].

88. Într-o serie de cauze, art. 3 din Convenție a dat naștere unei obligații pozitive de a efectua o anchetă oficială (a se vedea Assenov și alții împotriva Bulgariei, 28 octombrie 1998, pct. 102, Culegere 1998-VIII). O astfel de obligație pozitivă nu poate fi considerată, în principiu, că se limitează doar la cazurile de rele tratamente aplicate de funcționari ai statului (a se vedea, 97 membri ai Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alte 4 persoane împotriva Georgiei, nr. 71156/01, pct. 97, 3 mai 2007).

89. În continuare, Curtea nu a exclus posibilitatea ca obligația pozitivă a statului în temeiul art. 8, de a proteja integritatea fizică a individului, să poată fi extinsă la aspecte referitoare la caracterul efectiv al unei anchete penale (a se vedea Osman împotriva Regatului Unit, 28 octombrie 1998, pct. 128, Culegere 1998-VIII).

90. În acest temei, Curtea consideră că statele au obligația pozitivă inerentă art. 3 și 8 din Convenție de a adopta dispoziții de drept penal care să sancționeze eficient abuzul sexual asupra copiilor și să le pună în practică prin intermediul unei anchete penale urmate de trimiterea în judecată, care să aibă caracter efectiv.

91. În lumina celor de mai sus, sarcina Curții este

de a examina dacă presupusele deficiențe din cadrul anchetei penale au prezentat sau nu astfel de erori semnificative, care să constituie o încălcare a obligațiilor pozitive ale statului pârât, în temeiul art. 3 și 8 din Convenție, în ceea ce îl privește pe al doilea reclamant.

92. Problema prezentată în fața Curții se limitează la cele de mai sus. Curtea nu are în vedere acuzațiile privind erori sau omisiuni izolate în cadrul anchetei, întrucât nu se poate substitui autorităților naționale în aprecierea faptelor din speță, nici nu se poate pronunța cu privire la răspunderea penală a presupușilor făptuitori.

93. Revenind la aspectele particulare ale cauzei, Curtea reține încă de la început că autoritățile naționale au reacționat cu diligență la cererea doamnei M. de a-l plasa temporar pe fiul său într-o instituție de stat și de a-i asigura acestuia protecția necesară pentru dezvoltarea lui psihică și morală față de presupusele acte de abuz sexual comise de D.C. În plus, în cursul anchetei, au fost audiați martori și au fost solicitate rapoarte medico-legale și evaluări psihologice de specialitate, care au fost efectuate de un psiholog. Mai mult, a fost realizat un raport criminalistic cu privire la comportamentul simulat, iar al doilea reclamant a fost audiat de autorități în prezența mamei sale și a unui psiholog. Cazul a fost investigat, iar procurorii și instanțele naționale au pronunțat acte motivate, explicându-și poziția lor în detaliu.

94. Curtea recunoaște că autoritățile române au avut o sarcină dificilă, în măsura în care se confruntau cu o situație delicată, cu versiuni contradictorii privind evenimentele și puține probe directe. Curtea nu subestimează eforturile depuse de autoritățile naționale în activitatea lor efectuată în cauză.

95. Curtea subliniază, totuși, că existența unor interese conflictuale ale părților impunea în mod evident o evaluare contextuală a credibilității declarațiilor date și o verificare a tuturor circumstanțelor aplicabile. Puține lucruri au fost făcute, totuși, pentru a verifica credibilitatea versiunilor evenimentelor prezentate de părți și ale martorilor propuși de acestea. În special, nu a fost făcută nicio încercare de a stabili cu mai multă precizie sursa comportamentului celui de-al doilea reclamant față de alți copii, așa cum a fost descris de martori, domnul B.G. și doamna S.F., care observaseră în mod direct comportamentul acestuia. Mai mult, în rezoluția de neîncepere a urmăririi penale față de D.C., procurorii nu au

respectat instrucțiunile procurorului ierarhic superior și s-au bazat exclusiv pe probele deja disponibile în dosar. De asemenea, atunci când instanțele naționale au respins plângerea reclamanților împotriva rezoluției procurorului de neîncepere a urmăririi penale față de D.C., nu au acordat nicio atenție problemei ridicate de instanțe, în sensul dacă comportamentul lui D.C. ar fi putut constitui o faptă penală în temeiul art. 180 alin. (1) C. pen. (Lovirea și alte violențe). În plus, instanțele naționale nu au examinat posibilitatea efectuării din oficiu a unei anchete de către autoritățile naționale, cu privire la un astfel de act interzis, pretins comis de D.C. față de fiul său, astfel cum este prevăzut de art. 180 alin. (3) C. pen. În final, deși autoritățile s-au întemeiat în argumentația lor pentru încetarea anchetei penale împotriva lui D.C. și pe rezultatele testului poligraf efectuat primei reclamante, test care a indicat un comportament disimulat al acesteia la întrebările-cheie (a se vedea pct. 34), care a ridicat unele suspiciuni în ceea ce privește potențiala ei implicare în abuzul comis asupra fiului ei, acestea nu au luat în considerare o astfel de ipoteză și nu au analizat dacă nu ar fi putut fi declanșată o anchetă penală împotriva primei reclamante.

96. Curtea consideră că, deși în practică poate fi uneori dificil să se soluționeze situații conflictuale, precum cele din speța de față, autoritățile trebuie totuși să analizeze toate faptele și să ia o hotărâre pe baza unei evaluări a tuturor circumstanțelor, în special în cazul existenței unor probe directe, precum urmele de violență. În plus, ancheta penală și concluziile sale trebuie să se canalizeze pe urmărirea interesului superior al copilului și a stării sale de bine.

97. Astfel, Curtea consideră că, în cauza de față, autoritățile nu au explorat opțiunile disponibile pentru o cercetare amănunțită a cazului.

98. Autoritățile pot fi criticate, de asemenea, pentru că au acordat o importanță scăzută vulnerabilității speciale a tinerilor și factorilor psihologici speciali, care sunt implicați în cazurile de agresiune sexuală asupra copiilor.

99. În plus, autoritățile au desfășurat ancheta penală cu o întârziere semnificativă. Dosarul s-a aflat pendinte în fața parchetului timp de un an și zece luni fără ca vreo probă suplimentară să fi fost prezentată sau administrată în dosar, în pofida instrucțiunilor transmise de procurorul ierarhic superior.

100. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră

că anchetarea cazului și, în special, abordarea adoptată de autoritățile naționale, nu au îndeplinit cerințele inerente ce decurg din obligația pozitivă a statului de a stabili și de a pune în practică, în mod eficient, un sistem de drept penal apt să sancționeze toate formele de abuz sexual.

101. În ceea ce privește argumentul Guvernului potrivit căruia instanțele naționale au examinat fondul acțiunii civile introduse de prima reclamantă împotriva lui D.C., prin care solicita restrângerea dreptului de a avea legături personale cu minorul și că reclamanta nu a atacat în fața instanțelor naționale hotărârea autorităților naționale de a respinge cererea sa de a-l decădea pe tată din drepturile părintești, Curtea reamintește că a stabilit anterior că, în orice caz, o protecție eficientă împotriva violului și a abuzului sexual necesită măsuri de natură penală (a se vedea M.C. împotriva Bulgariei, nr. 39272/98, pct. 186, 4 decembrie 2003).

102. Astfel, Curtea constată că în prezenta cauză s-a produs o încălcare a obligației pozitive a statului pârât, în temeiul art. 3 și 8 din Convenție, în ceea ce îl privește pe al doilea reclamant.

103. Curtea reiterează faptul că separarea unei familii reprezintă o ingerință extrem de gravă. O astfel de măsură trebuie să fie susținută de considerații suficient de solide și de importante, în interesul copilului [a se vedea Olsson împotriva Suediei (nr. 1), 24 martie 1988, pct. 72, seria A nr. 130]. Prin urmare, trebuie avut în vedere justul echilibrul ce trebuie realizat între interesele concurente ale persoanei, privită ca individ, și cele ale comunității, iar statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere în ambele contexte (a se vedea Hokkanen împotriva Finlandei, 23 septembrie 1994, pct. 55, seria A 299-A). În acest domeniu, evaluarea Curții nu se limitează la a verifica dacă un stat pârât și-a exercitat puterea în mod rezonabil, cu atenție și cu bună-credință. În plus, în exercitarea atribuției sale de supervizare pe cale jurisdicțională, Curtea nu se poate limita la a lua în considerare deciziile contestate în mod izolat, ci trebuie să le analizeze prin prisma cauzei privite în ansamblu: Curtea trebuie să stabilească dacă motivele invocate pentru a justifica ingerințele în cauză sunt relevante și suficiente [a se vedea Olsson (nr. 1), citată anterior, pct. 68].

104. Totodată, Curtea reamintește că dreptul părintelui și al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al vieții de familie. În plus, o relație

naturală de familie nu se încheie din cauza faptului că copilul a fost luat în grija statului (a se vedea Eriksson împotriva Suediei, 22 iunie 1989, pct. 58, seria A nr. 156). După cum a constatat anterior Curtea, luarea în custodia statului a unui copil ar trebui să fie considerată în mod normal ca o măsură temporară, care să înceteze cât mai curând, când este permis de circumstanțe, iar orice măsuri pentru punerea în aplicare a luării temporare în custodia statului ar trebui să respecte obiectivul final de a readuce părintele (părinții) biologic(i) alături de copil. În acest sens, trebuie să existe un echilibru corect între interesele copilului care rămâne în grija statului și cele ale părintelui, pentru a-l readuce alături de copil. În realizarea acestui exercițiu de păstrare a echilibrului, Curtea va acorda o importanță deosebită interesului superior al copilului, care, în funcție de natura și gravitatea sa, poate prevala asupra intereselor părintelui. În special, un părinte nu poate fi îndreptățit, în temeiul art. 8 din Convenție, să ceară aplicarea unor măsuri care ar afecta sănătatea și dezvoltarea copilului (a se vedea Johansen împotriva Norvegiei, 7 august 1996, pct. 78, Culegere 1996-III).

105. Încă de la început, Curtea constată în cauză că, drept urmare a atmosferei violente din cadrul familiei, doamna M. a depus o cerere către autoritățile naționale pentru a-l plasa temporar pe cel de-al doilea reclamant într-o instituție de stat. Autoritățile au decis din oficiu să mențină măsura doar pentru a asigura siguranța copilului, în lumina acuzațiilor de abuz sexual comise împotriva sa de tatăl său și în așteptarea rezultatului anchetei penale inițiate împotriva tatălui. Doamna M. nu pare să fi atacat decizia autorităților în niciun stadiu al procedurii interne. Al doilea reclamant a fost plasat în instituția de stat pentru o perioadă care a depășit cu puțin un an și a primit vizite săptămânale din partea ambilor părinți pe întreaga perioadă în care a fost separat de mama sa. În final, măsura a fost ridicată, la cererea primei reclamante, iar copilul a fost imediat încredințat mamei sale și a continuat să trăiască alături de aceasta.

106. Curtea constată că nu există nicio probă la dosar care să arate că întâlnirile săptămânale ale celui de-al doilea reclamant cu tatăl său au fost dăunătoare pentru al doilea reclamant (a se vedea pct. 22 de mai sus). În consecință, Curtea consideră că, permițându-i lui D.C. să își viziteze fiul, autoritățile au reușit să realizeze un echilibru corect între interesele tuturor părților implicate.

107. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că, plasându-l pe cel de-al doilea reclamant într-o instituție de stat, la cererea mamei sale, pentru o perioadă limitată de timp, și permițându-i să aibă legături cu ambii părinți, în mod regulat, autoritățile au manifestat gradul de prudență și vigilență necesar într-o situație delicată și sensibilă, și nu au făcut acest lucru în detrimentul drepturilor doamnei M. sau al interesului superior al copilului. Prin urmare, nu a existat nicio încălcare a art. 8 din Convenție în ceea ce o privește pe doamna M.

108. Având în vedere constatarea de mai sus, Curtea hotărăște, de asemenea, că nu există nicio problemă distinctă din perspectiva art. 13 din Convenție, în ceea ce îi privește pe oricare dintre reclamanți.

V. Cu privire la pretinsa încălcare a **art. 6 § 1** din Convenție, analizat separat și coroborat cu **art. 14** din Convenție, reclamanții s-au plâns cu privire la procedurile civile care s-au finalizat prin hotărârile definitive din 5 februarie 2004 și 1 iunie 2005, în sensul că dreptul lor la un proces echitabil a fost încălcat ca urmare a respingerii de către instanțele naționale a acțiunilor formulate de doamna M. împotriva lui D.C, în principal din cauza afilierei religioase a doamnei M. și din cauza soluției procurorului de a nu-l trimite în judecată pe D.C.

A. Cu privire la admisibilitate

109. Guvernul susține că, având în vedere conținutul scrisorii doamnei M. din 1 martie 2006, adresată Curții, în care aceasta a declarat că a depus plângerea doar în numele fiului său, ea nu mai are statut de reclamantă și, prin urmare, nu mai poate pretinde a fi o victimă a încălcării drepturilor sale garantate de Convenție prin art. 6, considerat separat și coroborat cu art. 14 din Convenție.

110. Prima reclamantă a contestat acest argument.

111. Având în vedere constatările de mai sus (a se vedea pct. 89), Curtea consideră că excepția invocată de Guvern trebuie să fie respinsă.

112. În final, Curtea subliniază că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

113. Reclamanții au susținut că, respingând

acțiunea doamnei M. prin care aceasta solicita restrângerea dreptului lui D.C. de a avea legături personale cu minorul, prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004, instanțele naționale și-au întemeiat hotărârea în principal pe afilierea religioasă a doamnei M. Totodată, instanța de prim grad a acuzat-o pe doamna M. că și-a crescut fiul conform preceptelor religiei sale, iar curtea de apel nu s-a distanțat de hotărârea instanței menționate mai sus, care, potrivit reclamantilor, a fost parțială și subiectivă. Mai mult, instanțele naționale nu au oferit motive obiective pentru respingerea probelor medicale și a mărturiilor care dovedeau că D.C. l-a agresat sexual pe cel de-al doilea reclamant. În sfârșit, instanțele naționale nu au admis nici acțiunea doamnei M. prin care aceasta contesta acordarea dreptului lui D.C. de vizitare a minorului, care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 1 iunie 2005, în ciuda dovezilor disponibile privind abuzul la care cel de-al doilea reclamant fusese supus.

114. Guvernul nu a contestat aplicabilitatea art. 6 în ceea ce privește acțiunea reclamantilor. Guvernul a susținut că instanțele naționale au examinat cererile doamnei M. pe baza dovezilor disponibile la dosar și au oferit motive pentru înlăturarea probei cu înscrisuri și a probei testimoniale. Mai mult, atunci când instanța de prim grad a făcut referire la afilierea religioasă a doamnei M., instanțele superioare au examinat cauza fără a face astfel de referiri. În final, la 1 iunie 2005, instanțele naționale au respins acțiunea reclamantei prin care contesta atribuirea către D.C. a dreptului de vizitare a minorului, reapreciind și examinând toate probele prezentate de reclamantă în cursul unei proceduri cu caracter public, desfășurate în contradictoriu.

115. Având în vedere natura și esența capetelor de cerere formulate de reclamantii în cauză, Curtea constată că acestea se încadrează pentru a fi examinate în principal în temeiul art. 14 coroborat cu art. 6 din Convenție.

116. Totodată, având în vedere constatările sale în ceea ce privește capetele de cerere formulate de reclamantii în temeiul art. 3 și 8 din Convenție (de mai sus), precum și legătura strânsă dintre procedurile penale și cele civile inițiate de reclamantii împotriva lui D.C., Curtea nu consideră necesar să se pronunțe cu privire la acuzațiile de încălcare a art. 6, analizat separat sau coroborat cu art. 14, în ceea ce privește procedura care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 5 februarie

2004, cu privire la cel de-al doilea reclamant. În plus, Curtea nu consideră necesar să se pronunțe cu privire la acuzațiile de încălcare a aceluiași articole, analizate separat sau coroborat, în ceea ce privește procedura care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 1 iunie 2005, în măsura în care sunt vizați ambii reclamantii.

C. Motivarea Curții

117. Curtea reiterează faptul că art. 14 completează celelalte dispoziții materiale din Convenție și din Protocoalele la aceasta. Acest articol nu există în mod independent, deoarece își produce efectele numai în coroborare cu exercitarea drepturilor și libertăților protejate prin dispozițiile respective. Deși aplicarea art. 14 nu implică o încălcare a respectivelor dispoziții - și în această măsură are caracter autonom -, nu poate fi aplicat decât dacă faptele în cauză intră în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor dispoziții de fond (a se vedea, printre multe altele, Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit, 28 mai 1985, pct. 71, seria A nr. 94, și Karlheinz Schmidt împotriva Germaniei, 18 iulie 1994, pct. 22, seria A nr. 291-B).

118. În acest context, Curtea reamintește că a hotărât anterior că aspectele de dreptul familiei, cum ar fi o acțiune având ca obiect restrângerea dreptului de vizită, intră în domeniul de aplicare al art. 6 (a se vedea, mutatis mutandis, Rasmussen împotriva Danemarcei, 28 noiembrie 1984, pct. 32, seria A nr. 87). În consecință, Curtea consideră că art. 14 este aplicabil în speță.

119. În ceea ce privește domeniul de aplicare al garanției prevăzute la art. 14, potrivit jurisprudenței, o diferență de tratament este discriminatorie dacă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, și anume dacă aceasta nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit a fi realizat. Mai mult, statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere în a evalua dacă și în ce măsură diferențele în situații similare în alte condiții justifică o diferență de tratament (a se vedea, de exemplu, Gaygusuz împotriva Austriei, 16 septembrie 1996, pct. 42, Culegere 1996-IV, și Frette împotriva Franței, nr. 36515/97, pct. 34, CEDO 2002-I).

120. Rolul Curții nu este de se substitui autorităților române competente în reglementarea problemelor referitoare la limitarea dreptului de

vizitare a minorului la nivelul României, ci mai degrabă să examineze, conform Convenției, hotărârile pe care autoritățile respective le-au luat în exercitarea puterii lor discreționare. Ceea ce prezintă importanță pentru Curte este dacă motivele care presupun că justifică măsurile concrete adoptate cu privire la respectarea drepturilor reclamantului au fost pertinente și suficiente (a se vedea Gineitiene împotriva Lituaniei nr. 20739/05, pct. 37, 27 iulie 2010).

121. În ceea ce privește cauza de față, Curtea observă că, atunci când au evaluat cererea doamnei M. având ca obiect restrângerea dreptului lui D.C. de vizitare a minorului, instanțele române și în special instanțele din căile de atac au examinat și evaluat dovezile disponibile la dosar și au luat în considerare interesul superior al copilului. Curtea reține, de asemenea, că proba testimonială și probele bazate pe opiniile experților au arătat că întâlnirile dintre D.C. și fiul său au fost normale și copilul s-a bucurat de fiecare dată când și-a văzut tatăl. În plus, D.C. nu a fost condamnat prin hotărâre definitivă pentru acte de violență sau alte acte ilegale, comise în alt mod împotriva fiului său și se pare că, din cauza comportamentului doamnei M., acesta a avut un acces limitat la copilul său și i-a fost dificil să mențină legături personale cu fiul său, chiar dacă dreptul său de vizitare nu îi mai fusese restrâns de instanțele naționale. În final, Curtea ia în considerare politica urmărită în cauza de față, de a menține dreptul părintelui divorțat, căruia nu i-a fost încredințată custodia copilului, de a păstra legături personale cu copilul.

122. În opinia Curții, acest raționament al instanțelor din România arată în mod clar că cel mai bun interes al tuturor părților implicate a fost considerat esențial, fără a exista vreo încălcare a interesului superior al copilului. Curtea concluzionează că acest raționament a fost pertinent și suficient și nu a fost afectat de vreun element de arbitraritate sau de inechitate.

123. În ceea ce privește afirmația doamnei M. că ar fi fost discriminată de instanțele naționale din cauza convingerilor sale religioase, Curtea consideră că nu se poate afirma că instanțele naționale au decis în cauză pe baza apartenenței sale religioase. Din hotărârile instanțelor naționale și, în special, din hotărârile instanțelor din căile de atac, se poate observa că principala lor preocupare a fost interesul superior al copilului, fiind luați în special în considerare factorii enumerați la pct. 144 de mai sus. Este adevărat că, în hotărârea sa,

instanța de prim grad a făcut referire la afilierea religioasă a reclamantei. Cu toate acestea, hotărârea respectivă nu a rămas definitivă și nu există nicio probă la dosar că importanța dată de instanța de prim grad în luarea deciziei în ceea ce privește convingerile religioase ale reclamantei ar fi fost în vreun fel susținută de instanțele superioare.

124. Totodată, Curtea ia act că solicitarea doamnei M. de a obține restrângerea dreptului lui D.C. de vizitare a minorului nu a fost evaluată în abstracto (a se vedea, reciproc, Palau-Martinez împotriva Franței nr. 64927/01, pct. 42-43, CEDO 2003-XII). Instanțele naționale din căile de atac nu au atribuit vreo importanță deosebită afilierii religioase a reclamantei și nu au folosit-o împotriva acesteia. În concluzie, niciun aspect din cauză, în ceea ce privește raționamentul instanțelor române, nu sugerează că acestea ar fi decis în mod diferit în funcție de religia reclamantei.

125. În astfel de circumstanțe, Curtea nu poate decât să concluzioneze că a existat un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul legitim urmărit (a se vedea, per a contrario, Hoffmann împotriva Austriei, 23 iunie 1993, pct. 36, seria A nr. 255-C, și Palau-Martinez, citată anterior, pct. 42-43).

126. În lumina considerentelor de mai sus, Curtea constată că orice diferență de tratament între părinți a avut o justificare obiectivă și rezonabilă. În consecință, nu a existat nicio încălcare a art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 6, în ceea ce o privește pe doamna M.

127. Având în vedere concluzia de mai sus, Curtea nu consideră necesar să se pronunțe cu privire la capătul de cerere referitor la încălcarea art. 6, analizat separat, în ceea ce o privește pe reclamantă.

D. Prejudiciu

128. Reclamantii au pretins 20.000 de euro (EUR) fiecare, cu titlu de prejudiciu moral, pentru traumele psihice pe care le-au avut amândoi de suferit în urma modului de soluționare a procedurilor interne inițiate împotriva lui D.C.

129. Guvernul consideră că pretențiile sunt excesive.

130. Curtea observă că la pct. 123 (de mai sus) s-a constatat o combinație de încălcări în cauza de față, în special faptul că statul nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive în temeiul art. 3 și 8 din Convenție, în ceea ce îl privește pe al doilea

reclamant. În aceste circumstanțe, Curtea acordă celui de-al doilea reclamant 13 000 EUR pentru prejudiciul moral, plus orice taxă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

131. Reclamanții au pretins, de asemenea, suma de 500 de euro (EUR) pentru plata onorariilor și au prezentat o chitanță privind valoarea sumei solicitate.

132. Guvernul consideră că suma solicitată este excesivă.

133. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora [a se vedea, de exemplu, Iatridis împotriva Greciei (satisfacție echitabilă) (MC) nr. 31107/96, pct. 54, CEDO 2000-XI].

134. Ținând seama de documentele pe care le deține și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamanților suma de 500 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA:

1. respinge în unanimitate excepțiile preliminare ale Guvernului;
2. declară în unanimitate cererea admisibilă;
3. hotărăște, cu 6 voturi la 1, că a existat o încălcare a art. 3 și art. 8 din Convenție ca urmare a faptului că statul nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive care îi revin în temeiul articolelor menționate, în ceea ce îl privește pe al doilea reclamant;
4. hotărăște în unanimitate că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție în ceea ce privește separarea primei reclamante de fiul său și limitarea dreptului său de vizitare;
5. hotărăște în unanimitate că nu există nicio problemă distinctă în temeiul art. 13 din Convenție în ceea ce îl privește pe oricare dintre reclamanți;
6. hotărăște în unanimitate că nu a existat nicio încălcare a art. 14 coroborat cu art. 6 din Convenție, în ceea ce o privește pe prima reclamantă, referitor la procedura care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004, sub aspectul întemeierii hotărârii autorităților naționale pe afilierea sa religioasă;
7. hotărăște în unanimitate că nu este necesar să examineze capătul de cerere formulat de prima reclamantă în temeiul art. 6 din Convenție, analizat

separat, și capătul de cerere formulat de cel de-al doilea reclamant în temeiul art. 6, analizat separat sau coroborat cu art. 14 din Convenție, în ceea ce privește procedura care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004;

8. hotărăște în unanimitate că nu este necesar să examineze capetele de cerere formulate de reclamanți în temeiul art. 6 din Convenție, analizat separat sau coroborat cu art. 14 din Convenție, în ceea ce privește procedura care s-a finalizat prin hotărârea definitivă din 1 iunie 2005;

9. hotărăște, cu 6 voturi la 1:

(a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume:

(i) 13 000 EUR (treisprezece mii de euro) celui de-al doilea reclamant, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;

(ii) 500 EUR (cinci sute de euro) celor doi reclamanți, împreună, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de cheltuieli de judecată;

(b) că sumele de mai sus trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;

(c) că, de la expirarea termenului menționat de 3 luni și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade de întârziere și majorată cu 3 puncte procentuale;

10. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere formulate de reclamanți.

Redactată în limba engleză, ulterior comunicată în scris, la 27 septembrie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Josep Casadevall
Președinte

Santiago Quesada
grefier

Opinia separată a domnului judecător Myjer

În cauzele care nu sunt la limită, nu este greșit ca un judecător să își reconsidere raționamentul din

spatele opiniei provizorii în momentul în care constată că toți colegii săi care fac parte din cameră sunt în favoarea unui rezultat opus.

Totuși, în această cauză, sunt profund convins că rezultatul corect ar fi fost să se constate că nu a existat nicio încălcare.

Din activitatea anterioară de judecător într-o instanță națională îmi amintesc de câteva cazuri în care, după un divorț sau chiar în timpul procedurii de divorț, acuzațiile de abuz sexual au fost utilizate de una dintre părți pentru a o lipsi pe cealaltă parte de dreptul de vizitare sau chiar de orice contact cu copilul.

Știu cât de dificile sunt aceste cazuri. Dacă ceea ce se susține este adevărat, sunt necesare măsuri imediate; în cazul în care nu este adevărat, atunci se poate petrece cel mai profund rău atât pentru părintele acuzat, cât și pentru copil.

Într-adevăr, autoritățile naționale trebuie să ia astfel de acuzații în serios și trebuie să le investigheze imediat și cu diligență, în speranța de a stabili ceea ce s-a întâmplat de fapt.

Totuși, în special atunci când apar mărturii conflictuale ale martorilor și nu există suficiente probe fizice (sau atunci când sunt posibile explicații diferite în ceea ce privește probele

fizice), este uneori imposibil să se stabilească adevărul „real”.

Din ceea ce am observat, autoritățile române au luat în serios cazul și, în general, au acționat cu diligență.

Curtea reține în mod corect cât de multe au făcut autoritățile și cât de greu se pare că le-a fost să afle adevărul. Aș adăuga la aceasta faptul că „disperarea” autorităților de a afla adevărul rezultă evident din faptul că au ajuns până la măsuri destul de neobișnuite precum cea de a folosi un poligraf.

Cu toate acestea, raționamentul hotărârii în continuare se schimbă. La pct. 116 Curtea indică ce ar fi trebuit să fi făcut în plus autoritățile. Am mari obiecții față de acest tip de raționament, dacă nu există o situație în care să fie foarte clar că autoritățile au omis intenționat măsurile cele mai evidente de anchetă. Aceasta nu pare să se fi întâmplat în cauza de față. Mi se pare că este greșit să fie indicate de către Curte, în detaliu, măsurile suplimentare pe care consideră că ar fi trebuit să le ia autoritățile. Aceasta echivalează cu a acționa ca o instanță de gradul patru într-o situație în care - spre deosebire de autoritățile naționale - Curtea nu a beneficiat nici măcar de avantajul contactului direct cu părțile vizate.